

N:o 41.

Ank. till Riksd. kansli den 11 april 1902, kl. 4 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 32 §
värnpligtslagen.*

Till förberedande behandling af lagutskottet har hänvisats en af herr *Högstedt* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 68, af följande lydelse:

»Vid 1899 års riksdag aflemnade jag i Andra Kammaren en motion (n:o 24), som afsåg förändrad lydelse af 32 § i då gällande värnpligtslag. För att i någon mån bereda de värnpligtige lindring i deras skyldighet att årligen inställa sig till mönstring, hemstälde jag, att de till beväringen hörande värnpligtige skulle, så snart ombyte af vistelseort inträffade, genast derom skriftligen underrätta vederbörande kompanichef; dock att de å sjömanshus inskrifna från sådan skyldighet befriades. De skäl, som för denna min hemställan framhöllos, voro i hufvudsak dryga kostnader och mången gång besvärliga resor till mönstringsplatsen m. m., äfvensom de till mönsterbefälet utgående stora rese- och traktamentsersättningarne.

Lagutskottet, till hvilket motionen blifvit hänvisad, hemstälde, att motionen ej måtte vinna Riksdagens bifall. Såsom skäl för denna hemställan anför utskottet, att Kongl. Maj:t den 14 oktober 1898 tillsatt en komité med uppdrag att verkställa utredning, i hvad mån genom ändring af värnpligtslagens bestämmelser antalet öfverträdelser af samma lag må kunna nedbringas. Vid sådant förhållande och då komitén vid berörda uppdrags fullgörande lärer få anledning taga under ompröfning, i hvad mån och på hvad sätt lättnad må kunna beredas de värnpligtige enligt 32 § värnpligtslagen åliggande mönstringsskyldighet, vågar jag, sedan nu

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 7 Saml. 33 Häft. (N:o 41).

ny värnpligtslag vid sistlidet års riksdag blifvit antagen, men ingen förändring i förberörda syfte blifvit vidtagen, åter framkomma med motion i ärendet.

Utom hvad jag i min förra motion framhållit och äfven här i hufvudsak återgifvit, vill jag nu endast, för att icke tala om den stora missbelåtenhet med dessa mönstringar, som allmänt råder bland de värnpligtige och deras anförvandter, framhålla det opraktiska med dessa mönstringar. En värnpliktig inställer sig vid mönstringen på utsatt tid och ställe, uppger sin bostad och adress. Dagarne efter eller kanhända dagen efter mönstringsdagen flyttar han många kilometer från uppgifna bostaden till en annan socken eller kanske till ett annat rullförlingsområde. Hvad har då vederbörande för gagn af att mönstringsdagen få veta hvar personen bodde, då han dagen efter flyttat långt på annat håll?

Mig synes, att det borde vara tillfredsställande för vederbörande med de skyldigheter till uppgifter, som enligt 33 paragrafen värnpligtslagen åligga de värnpligtige. Utom detta erhålles ju för hvarje månad, från vederbörande pastorsembeten, uppgift på ut- och inflyttade jemte deras adresser. Likaledes erhålla vederbörande hvarje år från häradsskrifvarne, efter sockenvis förrättad mantalsskrifning, förteckning öfver alla inom hvarje socken boende värnpligtige, upptagande deras namn, bostad och adress.

På grund af hvad jag sålunda anført, vågar jag vördsammast föreslå, att Riksdagen för sin del ville besluta:

1:o att 32 § i nu gällande värnpligtslag måtte upphöra att gälla, samt, om detta bifalles,

2:o att erforderliga jemkningar måtte ske i de paragrafer af värnpligtslagen, som till följd deraf kunna vara behöfliga.»

I motionen hafva tre Andra Kammarens ledamöter instämt.

Frågan om upphörande af den värnpliktig enligt 32 § värnpligtslagen åliggande mönstringsskyldighet har tillförene vid flere tillfällen varit föremål för behandling såväl inom Riksdagen som hos Kongl. Maj:t. Redan år 1894 anhöll sålunda Riksdagen, med anledning af i ämnet väckt motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning, huruvida den i § 32 värnpligtslagen stadgade mönstring med beväringen skulle kunna upphöra, och af Riksdagen ifrågasattes, att den personliga inställelsen vid mönstring

skulle utbytas mot ovilkorlig skyldighet att aflemna tillförlitlig bostadsuppgift. Kongl. Maj:t fann emellertid, sedan t. f. chefen för generalstaben i afgifvet utlåtande på anförda skäl förklarar sig icke kunna tillråda den ifrågasatta förändringen, skrifvelsen ej böra till vidare åtgärd föranleda. I den af Kongl. Maj:t år 1898 tillsatta komité för utredning bland annat, i hvad mån genom ändring af värnpligtslagens bestämmelser antalet öfverträdelser af samma lag skulle kunna nedbringas, kom frågan derefter å nyo under bedömande. Komitéen fann visserligen alltför stora betänkligheter icke böra möta mot vidtagande uti ifrågavarande paragraf i värnpligtslagen af den ändring, att skyldigheten att årligen inställa sig till mönstring eller ock lemna bostadsuppgift icke vidare komme att gälla för de beväringmän, som tillhörde andra uppbådet, men betonade deremot vigten af mönstrings-skyldighetens bibehållande beträffande beväringens första uppbåd. År 1899 i ämnet väckta motioner blefvo på hemställan af lagutskottet af Riksdagen afslagna. Vid sistlidet års riksdag slutligen var frågan föremål för pröfning af det särskilda utskott, som till behandling förehade Kongl. Maj:ts proposition om ny härordning och ny värnpligtslag m. m. Nämnda utskott fann emellertid emot de af Kongl. Maj:t i ämnet föreslagna, nu gällande bestämmelser i hufvudsak intet att erinra.

Lagutskottet anser sig ej heller för närvarande kunna tillstyrka bifall till motionärens framställning. Att goda skäl tala för bibehållandet af ifrågavarande mönstringar torde framgå redan deraf, att den omsorgsfulla och ingående pröfning, bestämmelserna i detta ämne gång efter annan och senast nästlidet år undergått, städse slutat dermed, att desamma lemnats i hufvudsak orubbade. Förutom den betydelse, mönstringarna ega med hänsyn till de värnpligtiges rullföring, synes den personliga inställelsen vara af vigt särskildt derutinnan, att den stärker sambandet mellan de värnpligtige och befälet samt hos de förre vidmakthåller uppfattningen om deras egenskap af krigsmän, på samma gång som åt befälet gifves ökad tillfälle att lemna erforderliga upplysningar om de värnpligtiges tjänsteställning samt för dem klagöra hithörande frågor. Genom antagandet af ny värnpligtslag och utfärdande i sammanhang dermed af ny inskrifningsförfordning har dessutom antalet af de förhållanden, om hvilka det vid mönstringen åligger vederbörande befäl såväl att af de värnpligtige inhemta som äfven att till dem meddela upplysningar, väsentligen ökats, liksom ock på grund af tillkomsten af berörda författningar det blifvit särskildt behöfligt, att vid sådant personligt sammanträffande mellan befäl och värnpligtige kännedom meddelas och inhemtas om de sålunda genomförda förändringarna

i värnpligtsförhållandena. Mönstringarnes betydelse för försvarets ändamåls-
enliga anordnande torde härigenom hafva blifvit större än förut. I allt
fall skulle det enligt utskottets mening icke vara välbetänkt att, innan
genom tillämpning af de nya bestämmelserna erfarenhet rörande deras verk-
ningar vunnits, i dessa bestämmelser företaga en ändring af den innebörd
motionären föreslagit.

Särdeles betungande torde för öfrigt de skyldigheter, som gällande
bestämmelser i detta hänseende ålägga de värnpligtige, icke gerna kunna
anses, då värnpliktig, som sådant föredrager, kan vinna befrielse från
inställelse vid mönstring genom att till befälet afgifva tillförlitlig uppgift om
bostad och yrke. Sådan uppgift kan meddelas såväl muntligen som skrift-
ligen, och till underlättande af anmälningens fullgörande har i nuvarande
inskrifningsförordning uteslutits den förut gällande bestämmelse, att skriftlig
uppgift skulle vara på visst, särskildt betryggande sätt bestyrkt.

På grund af hvad sålunda anförts, föranlåtes utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riks-
dagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 april 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer

af herrar *Redelius*, *Sjöberg* och *Lindhagen*, hvilka yttrat:

»Då den af utskottet åberopade pröfningen af ifrågavarande bestäm-
melser endast synes afsett ett teoretiskt öfvervägande af ämnet, men de
upprepade klagomål öfver dessa bestämmelsers tillämpning, som fram-
kommit från åtskilliga orter, synas utvisa, hvad äfven af ledamöter inom
lagutskottet vitsordats, att ifrågavarande föreskrifter lemna rum för många
anmärkingar, hemställa vi

att Riksdagen i anledning af förevarande motion måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta infordra utredning, i hvad mån 32 § värnpligtslagen i tillämpningen visat sig vara utan betydelse eller föranleda missförhållanden, samt för Riksdagen föreslå de lagförändringar, hvartill denna utredning må föranleda»; samt

af herrar *Zetterstrand, F. Andersson, N. Nilsson* och *Jönsson* i fråga om utskottets motivering.
